

JEPPE PÅ BJERGET

Premiere

AARHUS TEATER

Scala

11. februar 2012

Niels Ellegaard
Mette Døssing
Jens Albinus

Niels Ellegaard

Jens Albinus
Kim Kix

SAMTALE MED

MILAN PESCHEL

AF DRAMATURG

LOUISE RAHR KNUDSEN

VIL
JEG
FOR
ALTID
VÆRE
EN

BONDE?

Instruktøren Milan Peschel blev født i Berlin i 1968. Allerede som 18-årig blev han udlært som teatersnedker og efterfølgende ansat ved den tyske statsopera i Berlin. I årene fra 1991 til 1994 uddannede Peschel sig til skuespiller og havde efterfølgende engagementer ved forskellige tyske teatre. Fra 1997 til 2008 var han en fast del af ensemblet ved Berlins Volksbühne under ledelse af Frank Castorf, der i Danmark har iscenesat Det Kongelige Teaters Reumertvindende og meget omdiskuterede *Stuk* af Herman Bang i 2008. Milan Peschel har gennem sin karriere gæsteoptrådt på forskellige andre højt profilerede tyske og østrigske scener ud over Volksbühne, herunder Thalia Theater i Hamburg. Peschel har ligeledes markeret sig i en række film. Gennem de senere år har Peschel omsat sin store praktiske erfaring i rollen som iscenesætter på bl.a. berlinerscenen Maxim Gorki Theater, og han stod i efteråret 2008 bag forestillingen *Macbeth* på Aalborg Teater. I 2010 iscenesatte Milan Peschel Henrik Ibsens klassiker *Et dukkehjem* på Aarhus Teater med Thomas Bo Larsen og Anne Sofie Espersen i hovedrollerne.

Jeppe på Bjerget har i Danmark uofficiel status som nationalkomedie. Kendte du selv noget til stykket, inden du blev præsenteret for det?

Jeg kendte det ikke på forhånd, selvom jeg måske nok har hørt titlen. Under læsningen gik det dog hurtigt op for mig, at stykket beskæftiger sig med et tema, der går igen i verdenslitteraturen og i mange kulturer i det hele taget. Den spanske renæssancedramatiker Calderón bruger det i sit skuespil, *Livet er en drøm*, Gerhardt Hauptmann i stykket *Schluck und Jau* (ikke oversat til dansk, red.) og man ser det også i *1001 nats eventyr*, for blot at nævne et par eksempler på værker, der handler om forbyttet identitet. Det, der fascinerede mig særligt ved *Jeppe på Bjerget*, var den måde, som Holberg formår at skildre et samfund, der af kedsomhed og overflod sætter sig for at udføre et eksperiment på et menneske.

Hvad fik dig til at sige ja til at lave forestillingen?

I bund og grund var det en nem beslutning, fordi stykket er så godt. Manuskriptet er velskrevet, og det er et interessant tema, der bliver taget op. Og så forekom det mig spændende at arbejde med Jens Albinus i rollen som Jeppe. Når et stykke er så kendt som *Jeppe på Bjerget* er i Danmark, så kan det give en ekstra dimension til en iscenesættelse at benytte sig af en udenlandsk instruktør. En person udefra vil sandsynligvis gå til stykket med en større re-

spektløshed overfor de forventninger og den historie, der knytter sig til stykket.

De fleste danskere kender *Jeppe*, som den fordrukne bonde, der vågner op i baronens seng og bliver holdt for nar. Hvad har været din oplevelse af hovedpersonen i din iscenesættelse?

Med denne forestilling får vi muligheden for at undersøge og stille spørgsmålstejn ved vores egen identitet - ikke mindst som kunstnere og skuespillere. Hvem er jeg, hvad kan jeg, er jeg en bonde, er jeg en baron? Kan jeg ændre på min identitet ved at iføre mig et andet kostume og påtage mig en anden rolle - eller vil jeg for altid (i overført betydning) være en bonde?

Du har under prøverne været inde på, at *Jeppe på Bjerget* i virkeligheden er et stykke, der handler om teater?

Det er altid interessant at kunne tematisere en iscenesættelsestradition gennem en iscenesættelse. Det kan man i særdeleshed gennem *Jeppe på Bjerget*, som i høj grad handler om teater. I den forbindelse tilføjer det en ekstra dimension til tematikken at have Jens Albinus i hovedrollen, fordi han allerede tidligere har spillet rollen. Nu skal han så stille sig op på scenen én gang til og lade som om, at han ikke bemærker, at han bliver gjort til nar. Det giver

os mulighed for at sætte spørgsmålstejn ved, hvad der sker med vores liv gennem en periode på tyve år. Kører vi på rutinen, blot fordi det er det nemmeste? Eller benytter vi os som skuespillere af muligheden for at sætte spørgsmålstejn ved vores eksistens gennem hver eneste rolle, vi spiller?

Jeppe på Bjerget er et stykke, der konstant giver stof til eftertanke. Det, der interesserer mig som instruktør og tilskuer, er at vi også på scenen ser de mennesker, der spiller rollerne: skuespillerne. Hvem er de, hvad interesserer de sig for? Det er utrolig væsentligt for mig, at skuespillerne som mennesker har en holdning til deres replikker, og at det skinner igennem til publikum.

Du benytter dig ofte af andre, udefrakommende tekster i dine forestillinger. I forbindelse med *Jeppe på Bjerget* har eksempelvis Albert Camus' teaterstykke *Caligula* og filmen *The Wrestler* tjent som inspirationskilder. Hvorfor ikke blot holde sig til teksten, som den er?

Nogle gange bliver man nødt til så at sige at forlænge en tekst, i dette tilfælde Holbergs, ind i nutiden for at bevare den som forståelig og tydelig. Derfor de udefrakommende tekster.

Mange ting opstår, fordi man associerer og stiller spørgsmål til teksten. Et spørgsmål kunne være, hvem der i vor tid kunne have ligheder med en figur som Jeppe. Det faldt mig ind, at en person som bokseren Mike Tyson, eller den

karakter som Mickey Rourke repræsenterer i *The Wrestler*, har mange lighedspunkter. De er begge mennesker, der ved, at de vil få pryg, men det forhindrer dem ikke i at blive ved. Den selvdestruktion er genkendelig. Jeppe er en person, der har været i krig i ti år. Han er sluppet levende fra trediveårskrigen, den værste krig, som Europa har oplevet inden det tyvende århundredes katastrofer. Jeppe har uden tvivl måttet gøre forfærdelige ting. Han er nu et knækket menneske, der ikke længere er i stand til at sætte sig op mod sin kone. En mand, som lader sig slå og bedrage. Dét har været med til at gøre ham til alkoholiker, men hans alkoholisme hænger helt sikkert også sammen med de grusomheder, som han har set i krigen.

Når man associerer på den måde, kan man finde frem til personligheder som Mike Tyson og en tekst som Camus' *Caligula*. Den romerske kejser Caligula er i Camus' udlægning en interessant figur, der har udråbt sig selv til Gud og giver et helt nyt perspektiv og definition på magtspørgsmålet. Jeppe gør på mange måder det samme, når han pludselig bliver brutal og vil se mennesker hængt og kvinder voldtaget. Han henter så at sige det optimale ud af magten, den absolutte magt. Han forsøger at drive det så vidt som muligt. Det har givet inspirationen til at bruge teksterne fra *Caligula*, der dog i første omgang slet ikke er havnet hos Jeppe, men hos andre figurer. Fokus har været, at *Caligula* også er et meget filosofisk stykke, der handler om at stræbe efter det højeste, det allermost uopnåelige.

Du udspringer af en tysk teatertradition, der er kendt for at gå radikalt til værks, når det gælder klassiske tekster. Hvordan ville du selv beskrive din tilgang til klassikerne?

Jeg ville ikke kalde det radikalt. Jeg ville snarere hævde, at jeg forsøger at være tro mod værket og tager teksten alvorligt. En scene, et stykke, en tekst, en figur, en bestemt handling, en holdning må man kunne forstå, ikke nødvendigvis tolerere, men forstå. Forstå, uden på forhånd at kende den. Derfor er ændringer så nødvendige og vigtige, så forfatter og stykke forbliver tilgængeligt og ikke lever et fjernt liv i en ophøjet litteratursfære. Det er et misforstået hensyn, at man skal tage hvert et ord i en ældre tekst bogstaveligt, således at man, når der står, at der bliver danset polonæse (polsk dans, red.), så også rent faktisk danser polonæse. Det er meget mere væsentligt, at gøre indholdet, det der rent faktisk menes med hver enkelt scene, tydeligt. Jeg ser det som en måde at forblive tro mod værket. At gøre konflikterne i et gammelt stykke ikke bare verbalt, men også sanseligt begribelige for en nutidig tilskuer. Jeg vil gerne gøre det muligt at forstå en forestilling, uden at man nødvendigvis kender teksten eller opførelsestraditionen på forhånd.

I prøveforløbet har et tilbagevendende kodeord været det 'konkrete'. Hvilken betydning har det for dig, at noget er konkret?

Med det konkrete mener jeg i bund og grund dét at opleve noget på scenen, der fremstår som virkelighed. Ikke en afbilledet virkelighed, skabt gennem en realistisk spillestil, men snarere ved at skabe situationer, der lige nu og her er virkelige. Derfor er det vigtigt for mig, at folk på scenen gør de ting, de gør, helt konkret. Rent faktisk drikker og rent faktisk leder efter noget og ikke fordi, de eksempelvis spiller, at de kigger efter noget. At de heller ikke spiller, at de slæber rundt på møbler, men at de rent faktisk gør det - hverken mere eller mindre.

Denne arbejdsform hænger vel også meget nøje sammen med dit ønske om et kort og intensivt prøveforløb og kravet om fra prøvestart at kunne arbejde i en færdig scenografi, hvor man normalt tilbringer flere uger i et prøve-lokale?

Det er en meget væsentlig del af det. Hvis ikke man kunne gøre det på denne måde, kunne man lige så godt bare sidde derhjemme og lære udenad. Man bliver nødt til at kunne prøve i et rum, der er eller i hvert fald minder om det færdige rum, som man ender med at spille i.

The Atomic Child
Kim Kix

Frederik Ømann
Mette Dossing
Marie Louise Wille
Jens Albinus
Niels Ellegaard
Kim Kix
The Atomic Child

SAMTALE MED

JENS ALBINUS

AF DRAMATURG

LOUISE RAHR KNUDSEN

Jens Albinus, dansk skuespiller, født 1965. For sit teater- og filmarbejde har Jens Albinus modtaget bl.a. Teaterkatten, Lauritzen-prisen, årets Bodil, årets Robert og årets Reumert. Han spillede titelrollen i den danske tv-serie *Ørnen*, for hvilken han var med til at vinde den amerikanske tv-pris Emmy i 2005. Jens Albinus er desuden kendt for en række filmroller i bl.a. *Bænken* (2000), *At kende sandheden* (2002) og *Idioterne* (1998). Jens Albinus spiller titelrollen i *Jeppe på Bjerget*, en rolle som han også spillede på Aarhus Teater i sæson 93/94.

TILVÆRELSER ER EN

CIRKUS

Hvorfor valgte du at sige ja til rollen?

Man skal passe på med at tage sig selv alt for alvorligt. Jeppe på Bjerget er den bedste, den mest sprælske, den mest spil-levende teaterrolle, der nogensinde er skrevet på dansk. Så da det stod mig klart, at jeg kunne få det logistiske til at hænge sammen, sagde jeg selvfølgelig ja.

Det er anden gang, du går på scenen i rollen som Jeppe på Bjerget på Aarhus Teater. Sidste gang var for tyve år siden. Hvilke tanker har det vakt, at vende tilbage til Aarhus for at spille denne rolle?

Jeg kan huske, at jeg i sin tid, efter at jeg havde spillet Jeppe første gang, blev spurgt, om jeg nu var på vej til København. Og allerede dengang havde jeg det sådan, at jeg principielt gerne ville tage derhen, hvor der forekom mig at være interessante opgaver, og sådan har jeg det egentlig stadig.

De fleste kender Jeppe som en drukkenbolt og en ikke alt for klog bonde, der er let at tage ved næsen. Og man ser for sig billedet af Jeppe i baronens seng med nathuen på hovedet. Hvordan oplever du Jeppe på Bjerget?

Jo, men det er da heller ikke helt forkert. Nu er der så det at tilføje, at kloghed og dumhed er meget nære naboer – det tror man måske ikke som helt ung, men de fleste gør sig, efter et vist antal år i denne tilværelse, den erfaring. Når klogheden gør sig til over for dumheden, bliver den selv den dumme. Når klogheden forsøger at udgrænse dumheden fra sig selv, går det først rigtig muntert galt. Det gennemspilles bl.a. med stor humor i Holbergs lille kloge, dumme stykke her.

Erasmus af Rotterdam er en af de første jeg kender til, der har skrevet – meget vittigt om dette fænomen. (i *Lob der Torheit*). Robert Musil har også skrevet et lille stærkt anbefalelsesværdigt skrift, der hedder *Über die Dummheit*. Der er af en eller anden grund stor humor forbunden med dette nære slægtskab mellem de to størrelser.

Men man kan også bare lukke op for DR2-programmet *Smagsdommerne*. Her kan man iagttage en række hysterisk kloge hoveder forsøge sig med at udgrænse dumheden, alt imens de stiller sig an i forskellige kloge positioner i et indviklet, indbyrdes positioneringsspil. Det er ofte aparte og ind imellem morsomt. Dumt er det altid. Holberg ville have elsket at sætte tænderne i det.

Ludvig Holbergs skuespil fra 1722 blev skrevet som et art oplysningsfilosofisk lærestykke skjult som en komedie. Hvad har for dig været det mest interessante tema i manuskriptet og hvor har du fundet din inspiration til at komme ind på livet af Jeppe?

Temmelig tidligt, og i hvert fald senest fra og med at Milan og jeg begyndte at tale sammen, stod det mig klart, at jeg ikke ville betragte dette hverken som socialt studie eller som karakterkomedie. Derimod som farce. Jeppe på Bjerget er selvfølgelig ikke en farce i den forstand, at den udelukkende interesserer sig for at producere grinagtige øjeblikke. Men med farce mener jeg, at den har farcens blik på sine personer og farcens synspunkt på tilværelsen som sådan. Farcen definerer sine personer ud fra den plads, de indtager i tilværelsens forskellige (absurde) spil. Og farcen viser os netop mennesker som deltagere i et eller flere – ulideligt gentagne – spil. Eller som Storm P. sagde det: Tilværelsen er en cirkus. Man kommer ind, bukker, løber rundt et par gange, bukker og går ud igen. Storm P. og hans tilværelsesbillede er en inspiration. Marx Brothers er en anden.

Denne forestillings Jeppe er først og fremmest defineret ved den plads, han indtager i en række evigt gentagne spil omkring ham. Jeppe er jo (mis)bruger, men det er ikke et socialt studie i hans misbrug. Det forholder sig omvendt; hans misbrug er en meget tydelig måde at vise den spændetrøje, som netop han nu engang er fanget i, ligesom vi alle er fanget i hver vo-

res forskellige, mere eller mindre tydelige spil. Holbergs figurer sidder i saksen – som vi alle gør det.

Du har før arbejdet med den tyske instruktør og teaterchef på Berlins Volksbühne, Frank Castorf. Milan Peschel har selv gennem mange år været skuespiller i Castorfs ensemble, og der er en række ligheder i deres metode. Hvad kræves der af dig som skuespiller i denne form for arbejde - og hvordan ville du selv beskrive Milan Peschels måde at arbejde på?

Milan er en glimrende farce-instruktør, og det er en forbløffende underkendt side af Castorfs arbejde og hele univers, at det er dybt forankret i farcen og farcens menneskeskildring. Det betyder bl.a., at menneskene aldrig fremstilles som "ofre" i en eller anden sørgelig årsagssammenhæng. Tilværelsen er en kampzone, og man kan lige så godt springe ud i den. Det er en holdning, som jeg bilder mig ind, Holberg ville have hilst velkommen. Volksbühnes tradition er først og sidst morskabs-teater. At det så vel at mærke er en tradition, der forøger at bedrive morskab i øjenhøjde med et nutidigt teaterpublikum, er en anden snak.

Jens Albinus
Frederik Ømann
Mette Døssing
Marie Louise Wille

Mette Døssing
Jens Albinus
Marie Louise Wille

JEPPE PÅ BJERGET

Af Ludvig Holberg

Isenesættelse

Milan Peschel

Scenografi

Nicole Timm

Komponister

Kim Kix

The Atomic Child

Lysdesign

Benjamin la Cour

Lyddesign

Andreas A. Carlsen

Skuespillere

Jens Albinus

Marie Louise Wille

Niels Ellegaard

Mette Døssing

Peter Flyvholm

Frederik Ømann

Musikere

Kim Kix

The Atomic Child

PRODUKTIONSTEAM

Producent

Line Bjergø

Dramaturg

Louise Rahr Knudsen

Forestillingsleder

Trine Tue

Sufflør

Birgitte Hansen

Instruktørassistent

Martin Svinkløv

Voice coach

Nini Matessi Schou

Markedsføring

Simon Fernando

Skuespillerrepræsentant

Frederik Ømann

Malersal

Ruth Grønberg

Smed/Snedker

Lars Overgaard

Erik Wisler

Skræddersal

Henny Andersen

Frisør

Kira Stochholm Exe

Store hoveder

Katrine Bunton

Rekvisitør

Mette Nørhede

Scenen

Morten Lund

Afvikling Lys/Lyd

Ken William Jørgensen

Påklæder

Janne Boisen

Afvikling sminke/mask

Jenni Koch

Kira Stochholm Exe

Annie B. Høyer

Signe Herlevsen

Programredaktion

Louise Rahr Knudsen

Agnete Krogh

Foto fra afsluttende prøver

Paw Gissel

Program layout

Jørn Moesgård as

Tryk

EJ Graphic A/S

Premiere

Aarhus Teater Scala

11. februar 2012

Vil du gerne følge med i hvad der sker på Aarhus Teater og opdateres løbende omkring forestillinger og EKSTRA arrangementer, så **tilmeld dig vores nyhedsbrev på www.aarhusteater.dk**

HOVEDSPONSOR

**SPAREKASSEN
KRONJYLLAND**

www.sparkron.dk

MEDIEPARTNER

Jyllands-Posten

www.jp.dk

EVENTPARTNERE

Søren Jensen

Rådgivende Ingeniørfirma

www.sj.dk

www.agffodbold.dk

www.aarhusteater.dk
er udarbejdet af Heyday
og ITIDE i Ajour CMS

Kulturministeriet
støtter Aarhus Teater

AARHUS TEATERS
SAMARBEJDSPARTNERE

Arkitektfirmaet C.F. Møller A/S

AFA JCDecaux as

A/S Panda

Bravida Danmark A/S

Danske Bank

DEFCO A/S

EJ Graphic A/S

Ejendomsselskabet

Erik Dalsgaard ApS

EL:CON

Handelsbanken

Harboe Skilte A/S

Heyday ApS

Holst, Advokater

Hustømmerne A/S

Itide A/S

Jyske Bank

Jørn Moesgård as

KPMG

LETT advokatfirma

Lindpro

Malermester Erik Dalsgaard A/S

Mangaard Travel Group

Nordea

Nykredit

PwC

Schouw & Co.

Spar Nord Bank

Stark

Stibo a/s

Aarhus havn

Aarhus Oliefabriks Fond
for Almene Formål

Frederik Ømann
The Atomic Child
Kim Kix
Marie Louise Wille
Jens Albinus

Peter Flyvholm

